

SUBCLASS LILIIDAE
بررسی صفات رویشی و زایشی خانواده
IRIDACEAE-AMARYLLIDACEA

University of Isfahan
Biological Science and Technology
Department of Plant and Animal Biology
Farzaneh Forouharfar

Liliales

Iridaceae

Amaryllidaceae

Alliaceae=Amaryllidaceae

Iris & Crocus

Narcissus & Ixiolirion

Allium sp.

Iridaceae

(خانواده ی زنبق)

- ✓ گیاهان علفی ریزومدار، **بنه دار** یا پیازدار؛
- ✓ برگ ها متناوب، ساده، کامل، با رگبندی موازی، در قاعده غلاف دار؛
- ✓ گل آذین **محدود، گرز** دم عقربی، غالباً بسیار تغییر یافته، گاهی کاهش یافته به یک گل منفرد، انتهایی. گل ها دو جنسی.
- ✓ **تپال ها ۶** عدد، تپال های خارجی گاهی متمایز از تپال های داخلی، جدا یا پیوسته، همپوش، گلبرگ مانند، گاهی منقوط.
- ✓ **پرچم ها ۳** (۲) عدد؛ میله ها جدا یا پیوسته، گاهی متصل به گلپوش؛ گاهی بساک ها چسبیده به انشعابات خامه؛
- ✓ **برچه ها ۳** عدد، پیوسته؛ تخمدان معمولاً تحتانی، گاهی انشعابات خامه پهن شده و گلبرگ مانند است؛
- ✓ **کلاله ۳** (۲) عدد، انتهایی یا واقع در سطح پشتی انشعابات خامه.
- ✓ میوه **کپسول**

فرمول گل:

کپسول: $\text{G}(3) \cdot \text{A}(3) \cdot \text{T}(6) \cdot \text{X}$ or X

تیره زنبق * (Iridaceae)

گیاهانی ریزوم، بنه (بدون لایه لایه Corm)، یا پیازدار. برگ ها اغلب دو ردیفی، پایه آغوش (Equitant)، بدون دم برگ؛ با یا بدون ساقه؛ گل آذین گرزن بادبزنی، یا گرزن دم عقربی، یا ۱-۳ گلی (گل ها به ۱-۳ عدد تقلیل یافته)؛ اغلب دارای برگه و برگک با بافت برگی. اسپات یا چمچه در برگیرنده غنچه گل، دارای ساختمان برگه مانند. گلپوش منظم یا نامنظم، اغلب رنگی؛ تپال (کاسبرگ گلبرگ نما) شش تایی، آزاد، یا در قاعده لوله ای، پرچم سه تایی متقابل با گلپوش های خارجی؛ تخم دان زیرین، سه خانه ای؛ تمکن محوری یا یک خانه ای با تمکن دیواره ای؛ خامه سه شاخه، اغلب تخت، میوه کپسول شیاری شکوفا (Loculicid).

۱- شاخه های خامه مشابه تپال (کاسبرگ گلبرگ نما) نیستند

Crocus L.

۲- گیاهانی بدون ساقه، گلپوش منظم، با لوله ای راست

Gladiolus L.

۲- گیاهانی ساقه دار، گلپوش نامنظم، با لوله ای خمیده

۱- شاخه های خامه مشابه تپال (کاسبرگ گلبرگ نما)

۳- گیاه دارای بنه (پیاز بدون لایه Corm) شامل لایه های با تارهای مشبک، خامه

مشخص، دارای شاخه های کاملاً مشخص که از بالای قاعده گلپوش تقسیم شده

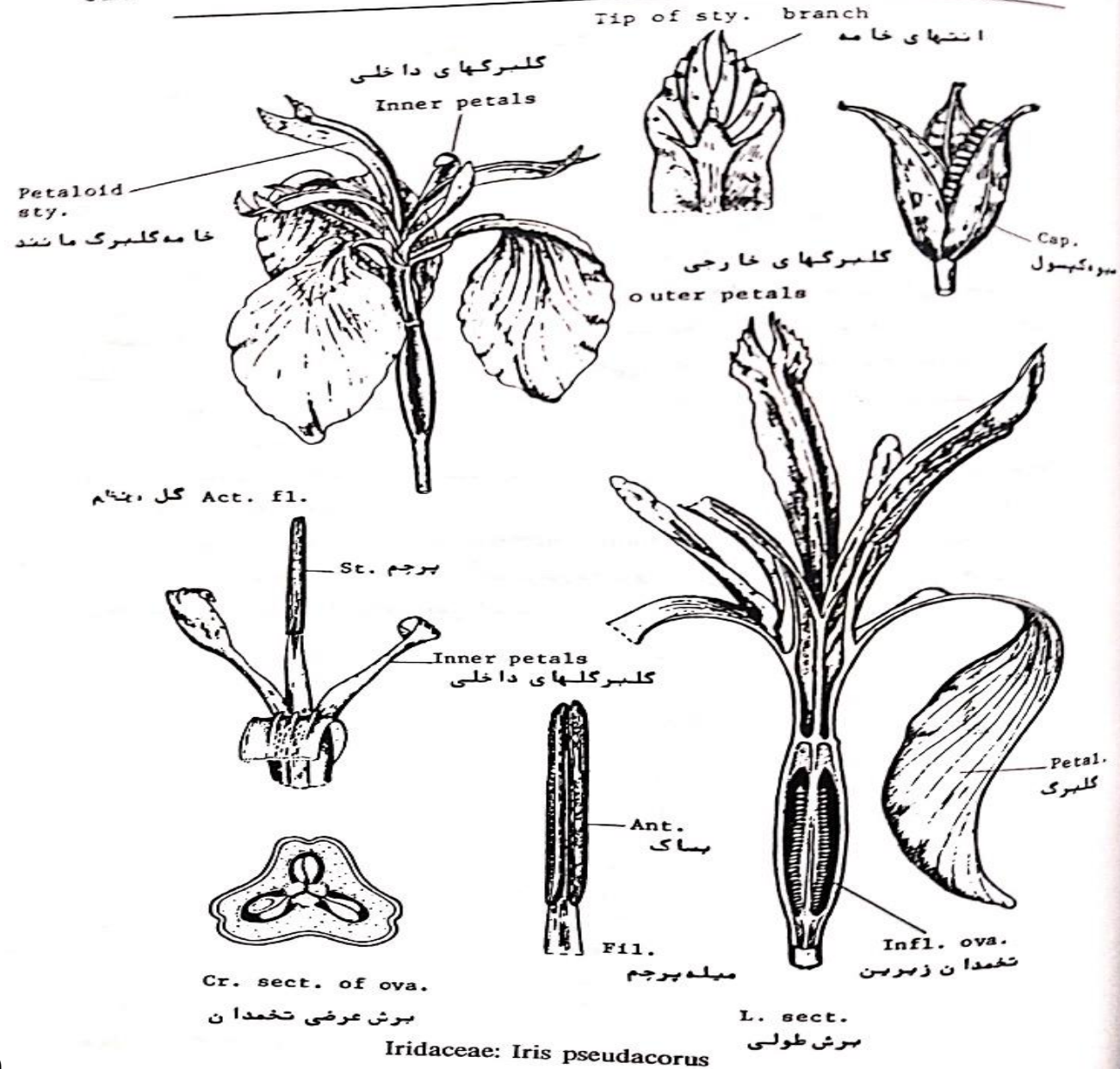
Gynandriris Parl.

۳- گیاه ریزوم یا پیازدار؛ خامه دارای شاخه های مشخص که از قاعده گلپوش

تقسیم شده

Iris L.

زعفران (Crocus sativus) یکی از با ارزش ترین گیاهان این تیره است، که به عنوان یکی از مواد رنگی غذایی مصرف و در ایران به خصوص در استان خراسان به فراوانی کشت می شود. دو جنس زنبق (Iris) و گلائیول (Gladiolus) از گیاهان زینتی با ارزشی هستند و نوع پرورش یافته گلائیول یکی از رایج ترین گل هایی است که به صورت شاخه بریده در گل فروشی ها دیده می شود.

Family: Iridaceae

Inflorescences racemose or paniculate) or solitary.

ly perennial herbs from rhizomes or corms.

Flowers actinomorphic or zygomorphic, showy,.

Fruit a loculicidal capsule

Gladiolus illyricus Koch.

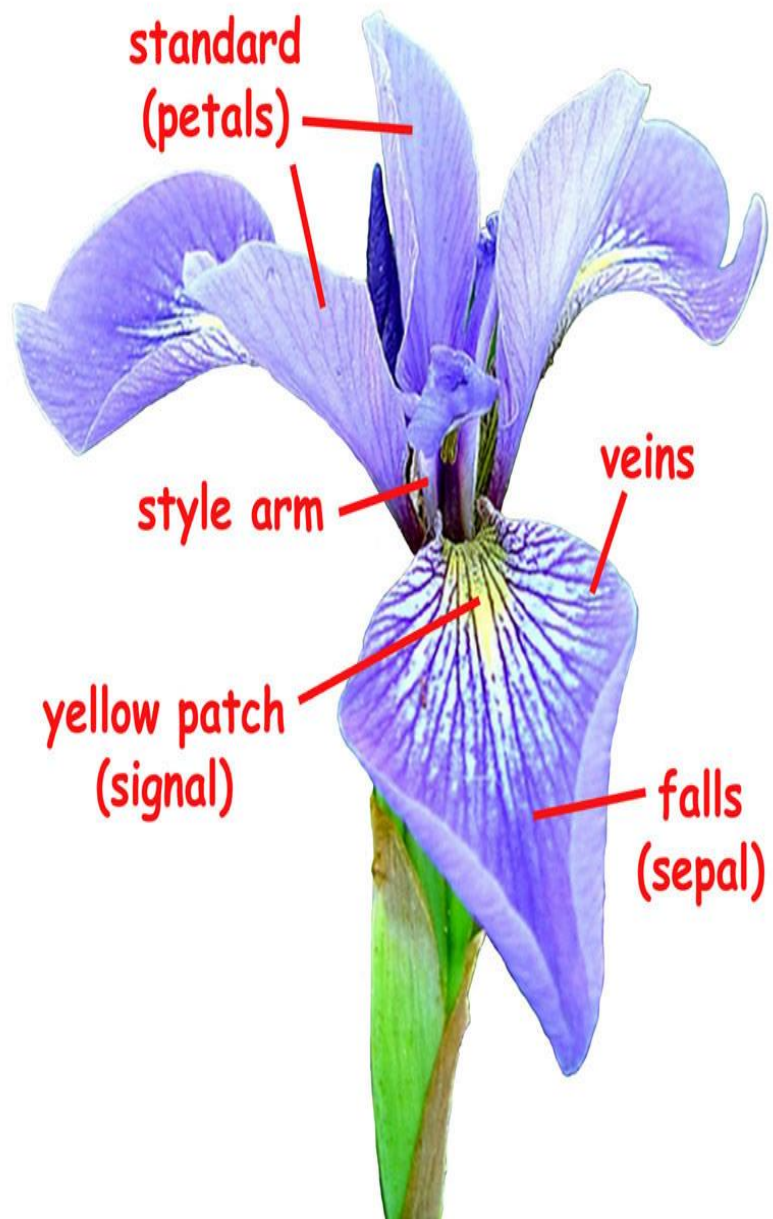
IRIS

زنبق

فرزانه فروهر فر-آزمایشگاه سیستماتیک گیاهی

فرزانه فروهر فر-آزمایشگاه سیستماتیک گیاهی

CROCUS

زعفران

All perianth segments equal or subequal.

فرزانه فروهر فر-آزمایشگاه سیستماتیک گیاهی

GLADIOLUS

گلایول

Gladiolus

Tube distinctly curved.

Gladiolus

NARCISSUS

نرگس

Family: Amaryllidaceae

Perennial scapose herbs from bulbs or rhizomes.

Alliaceae (خانواده پیاز) = Amaryllidaceae

Amaryllidaceae (خانواده‌ی نرگس)

200

Amaryllidaceae

- ✓ گیاهان علفی پیازدار،
- ✓ برگ‌ها متناوب، معمولاً دو ردیفی، $\pm$ قاعده‌ای، ساده، پهن، کامل، با رگبندی موازی، گاهی دم‌برگ و پهنک در آنها متمایز شده است، در قاعده غلاف‌دار؛
- ✓ گل‌آذین محدود، متشکل از یک یا چند گرزن یک سویه، گاهی کاهش یافته به یک گل منفرد، احاطه شده به وسیله‌ی چند برگه **چمچه** مانند غشایی، انتهایی
- ✓ گل‌ها دو جنسی،
- ✓ **تپال‌ها ۶** عدد، جدا تا پیوسته، همپوش، گلبرگ‌نما، گاهی دارای تاج (برون آمدگی گلپوش).
- ✓ **پرچم‌ها ۶** عدد؛ میله‌ها جدا تا پیوسته، گاهی متصل به گلپوش، گاهی به هم ضمیمه شده‌اند (و یک تاج پرچمی را به وجود می‌آورند)؛
- ✓ **برچه‌ها ۳** عدد، پیوسته؛ تخمدان **تحتانی**؛ کلاله ۱ عدد، کوچک تا سرسان یا ۳ لوبه.
- ✓ میوه **کپسول** شبیری یا گاهی سته

فرمول گل:

کپسول: $G(3), A(6), T(-6), X$ * or

182

- ✓ گیاهانی علفی با پیاز و ریشه‌های ادغام شونده
- ✓ ساقه‌ها تحلیل رفته؛

- ✓ برگ‌ها متناوب، معمولاً دو ردیفی، $\pm$ قاعده‌ای، ساده، استوانه‌ای، گوشه‌دار، یا پهن، کامل، با رگبندی موازی، در قاعده غلاف‌دار؛
- ✓ گل‌آذین محدود، متشکل از یک یا چند گرزن یک سویه‌ی حلزونی متراکم که مانند یک **چتر** به نظر می‌رسد، به وسیله‌ی چند برگه‌ی **چمچه** مانند غشایی احاطه شده است،
- ✓ گل‌ها دو جنسی،
- ✓ **تپال‌ها ۶** عدد، مجزا تا پیوسته
- ✓ **پرچم‌ها ۶** (۳) عدد؛ میله‌ها جدا تا پیوسته، گاهی متصل به تپال‌ها،
- ✓ **برچه‌ها ۳** عدد، پیوسته؛ تخمدان فوقانی،
- ✓ میوه‌ها **کپسول**

فرمول گل:

کپسول: $G(3), A(6), T(-6), X$ * or

تیره نرگس * (Amaryllidaceae)

گیاهانی پیازدار، غده‌دار، یا ریزوم‌دار. برگ‌ها غالباً قاعده‌ای، به ندرت ساقه برگ‌دار و کم و بیش خطی.

گل آذین سرسان؛ گرزن اغلب چترمانند، کم یا پرگل، به ندرت پانیکول مانند یا تک گل، گریبان دارای دو برگه یا برگه‌های متعدد.

گل‌ها نرماده، منظم یا کمی نامنظم؛ گلپوش دارای سه کاسبرگ و سه گلبرگ مشابه (گلبرگ نما)، جدا یا چسبیده به لوله تخمدان کوتاه یا بلند؛ اغلب گلبرگ‌های فرعی میانی وجود دارند؛ پرچم‌ها ۳+۳ تایی، میله‌های پرچم آزاد یا به لوله مادگی چسبیده.

برچه‌ها سه تایی؛ تخمدان زیرین، سه خانه‌ای؛ تخمک در هر برچه متعدد، یا به ۱-۲ عدد تقلیل یافته؛ خامه باریک (ضعیف)؛ کلاله سه لبه یا سرسان؛ میوه کپسول یا به ندرت سته.

۱- گلپوش دارای قطعاتی شبیه گلپوش (تاجک) (Corona) در بین قطعات گلپوش و پرچم‌ها
Narcissus L.

۱- گلپوش فاقد تاجک (قطعات شبیه گلپوش)
Ixiolirion Fisch. ex. Herb.

۲- ساقه برگ‌دار، گل‌ها آبی آسمانی - بنفش
۲- ساقه فاقد برگ، گل‌ها سفید، زرد یا قرمز
۳- گلپوش استکانی، تپال (کاسبرگ گلبرگ نما) جدا، سفید، غالباً دارای نقاط سبز رنگ

۴- تپال (کاسبرگ گلبرگ نما) نامساوی، درونی‌ها کوتاه‌تر از بیرونی‌ها
Galanthus L.

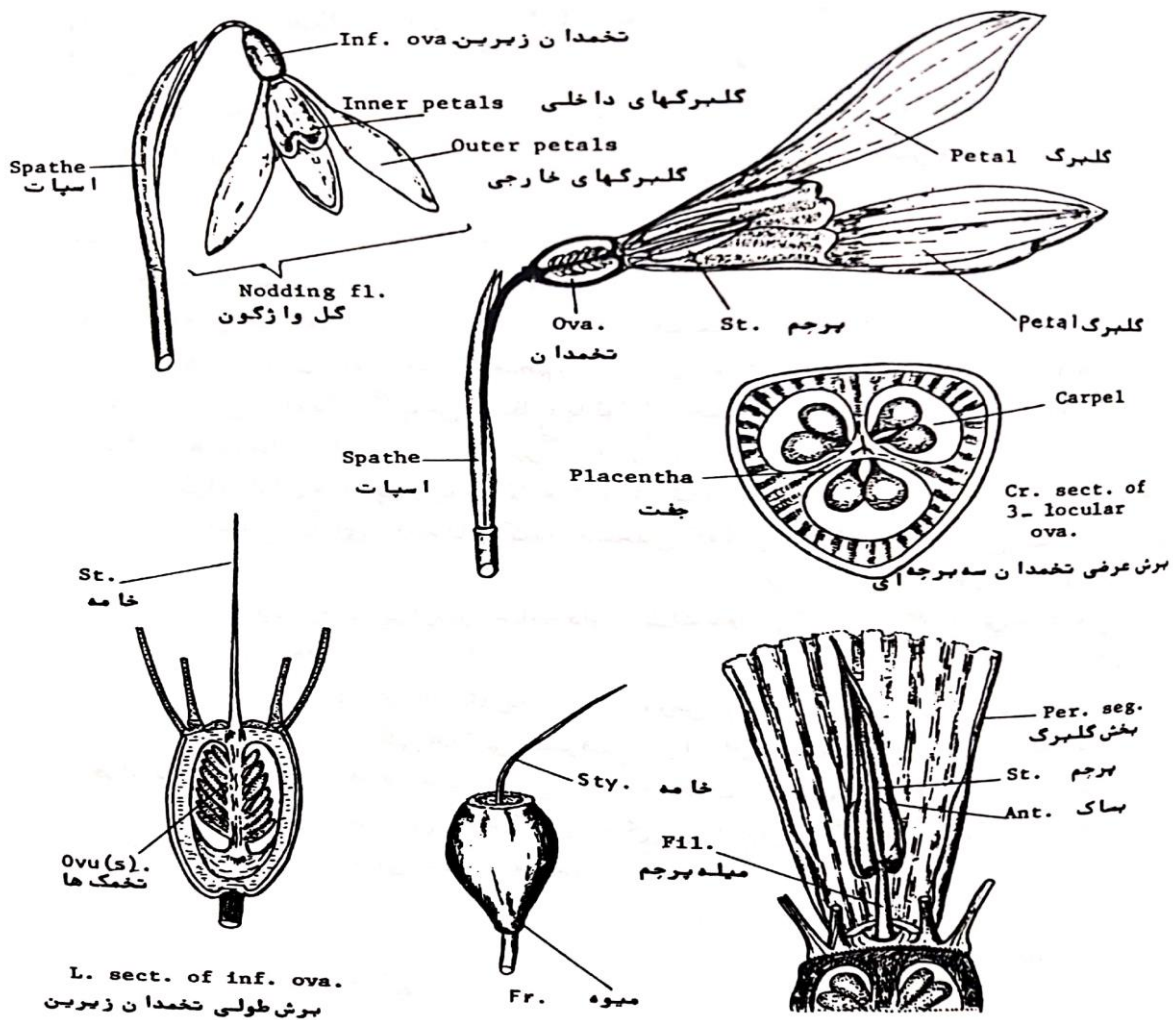
۴- تپال‌ها مساوی
۳- گلپوش قیفی شکل؛ تپال‌ها دارای قاعده‌ای لوله‌ای، زرد یا قرمز
Sternbergia Waldst. et Kit.

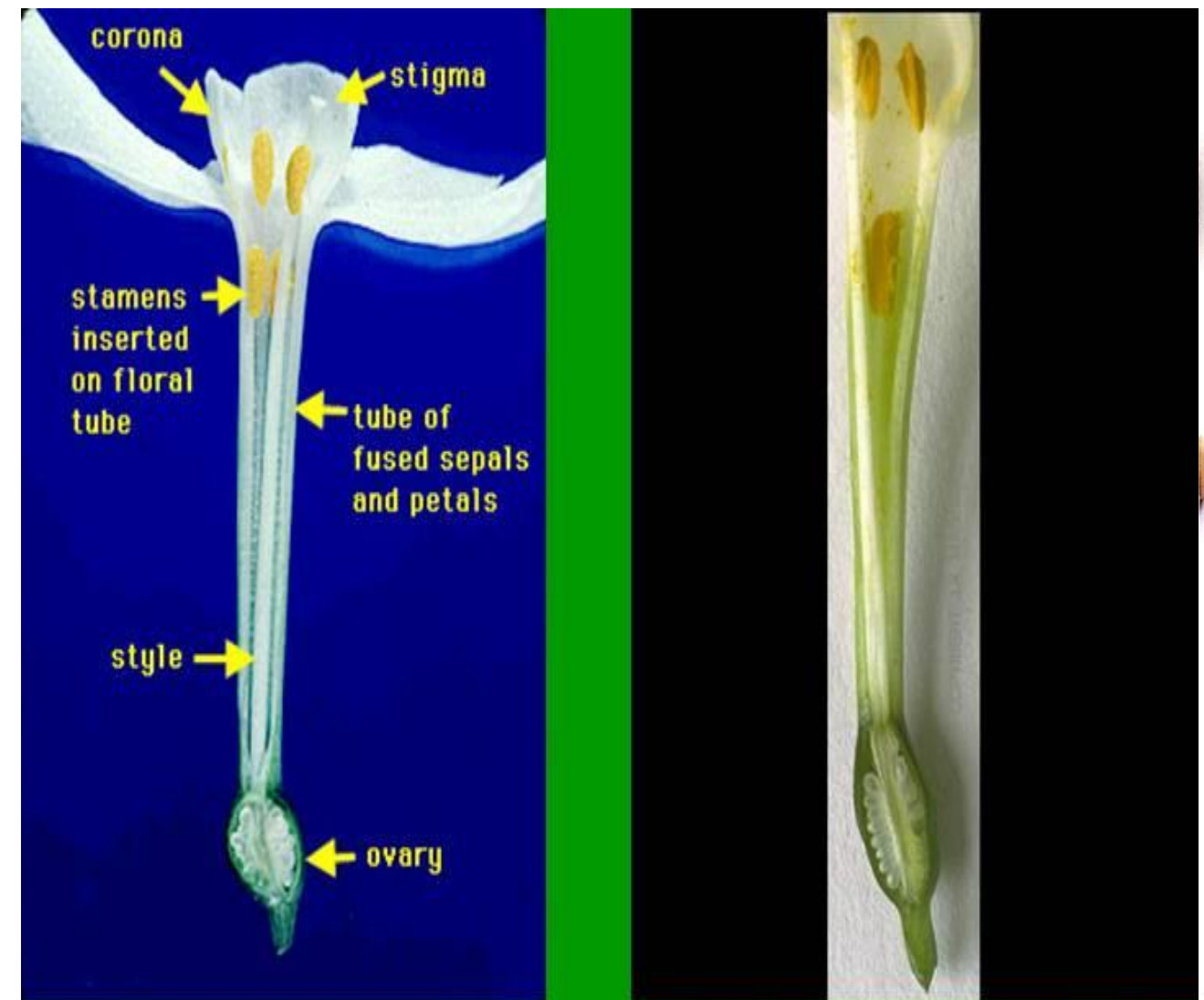
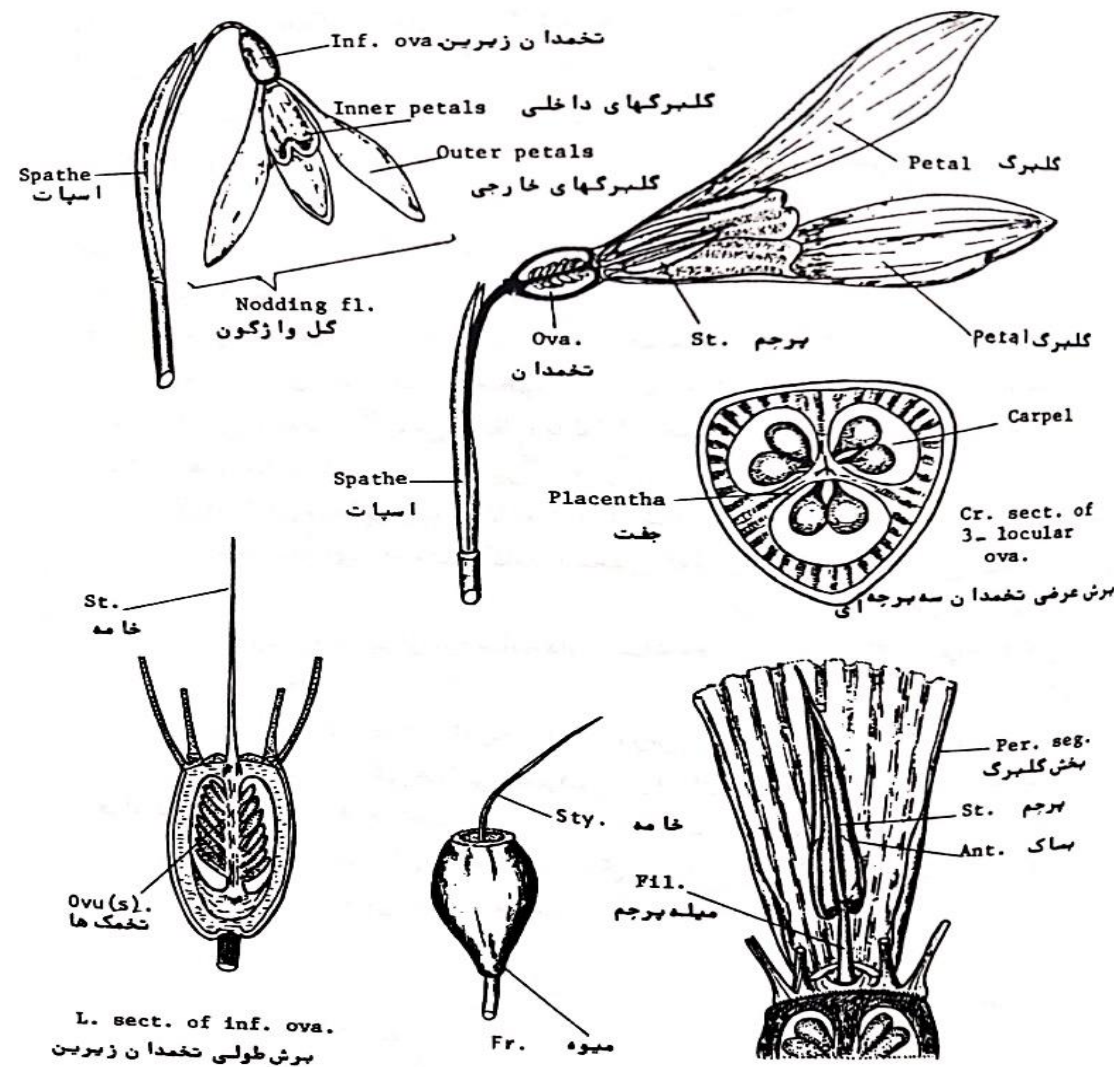
۵- گلپوش زرد سیر؛ گل آذین یک گلی
۵- گلپوش قرمز یا قرمز رنگ پریده؛ گل آذین چندگلی تا پرگل
Ungernia Bunge

گیاهان این تیره اغلب پیازدار و از نظر زمان گل‌دهی بسیار متنوع هستند، به طوری که خیارک Ixiolirion tataricum و نرگس Narcissus tazetta در اوایل بهار به

رده‌بندی گیاهی

گل می‌نشینند و پس از زمان کوتاهی دوران گل‌دهی آن‌ها به سر می‌آید. در مقابل، دو گیاه Sternbergia clusiana و گل برفی Galanthus nivalis پاییز گل‌هستند و تقریباً در نیمه دوم پائیز به گل می‌نشینند. Stenbergia با گل‌های زرد و گل برفی با گل‌های سفید خود در فصل پاییز زیبایی خاصی دارند. Ungernia flava در فصل تابستان به گل می‌نشیند.

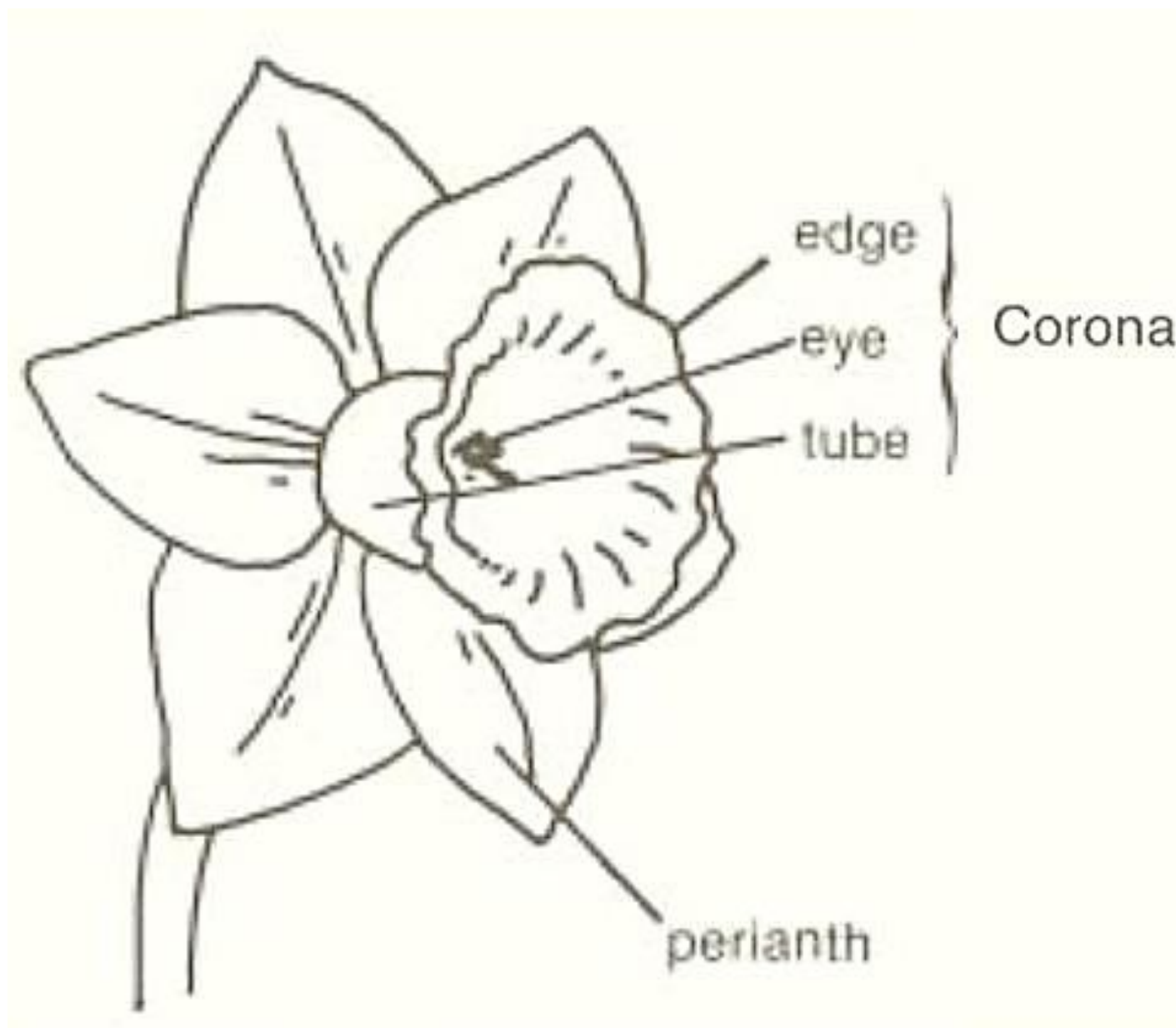
flowers epigynous with a tubular epigynous hypalithium; the perianth petaloid.

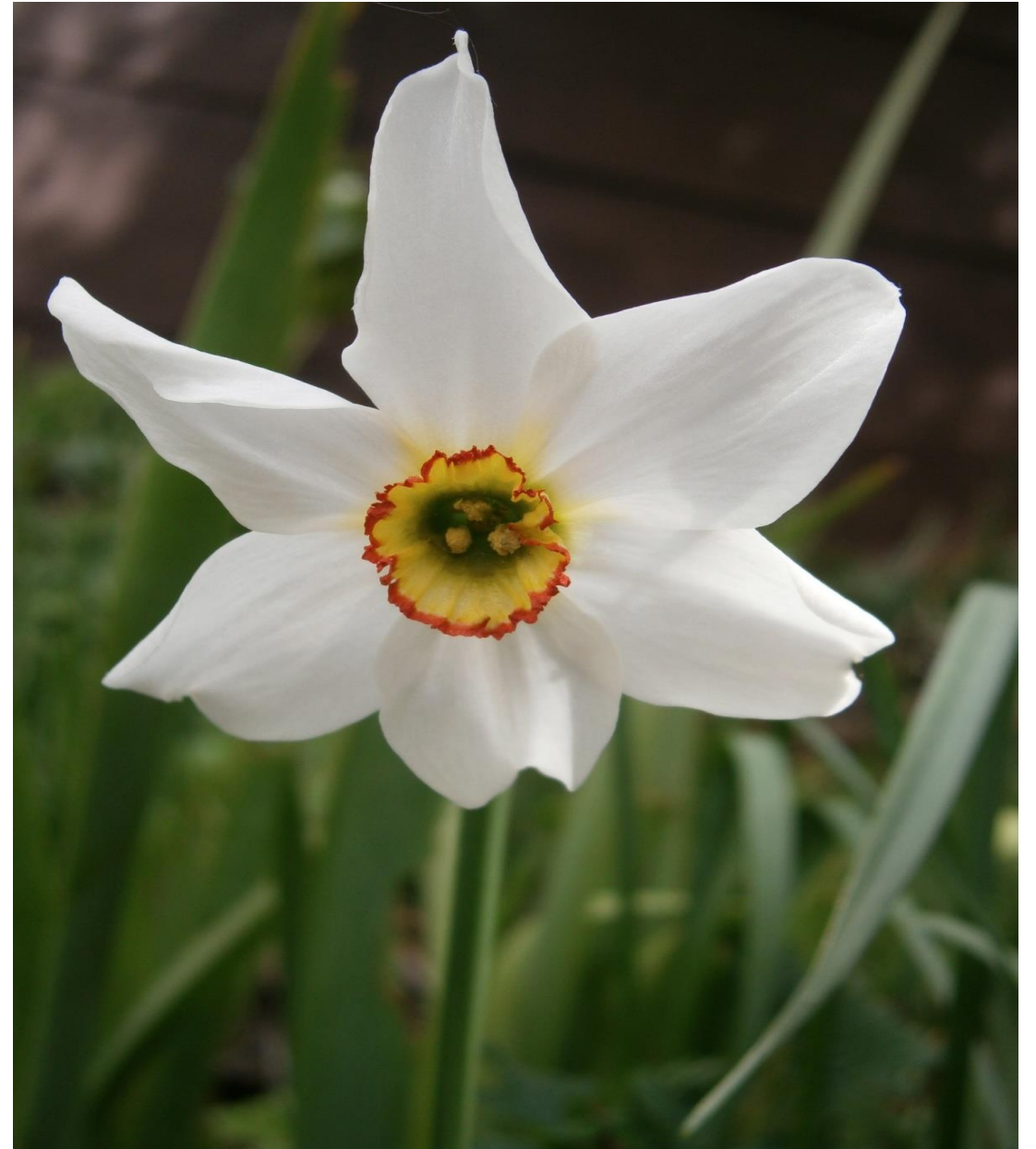
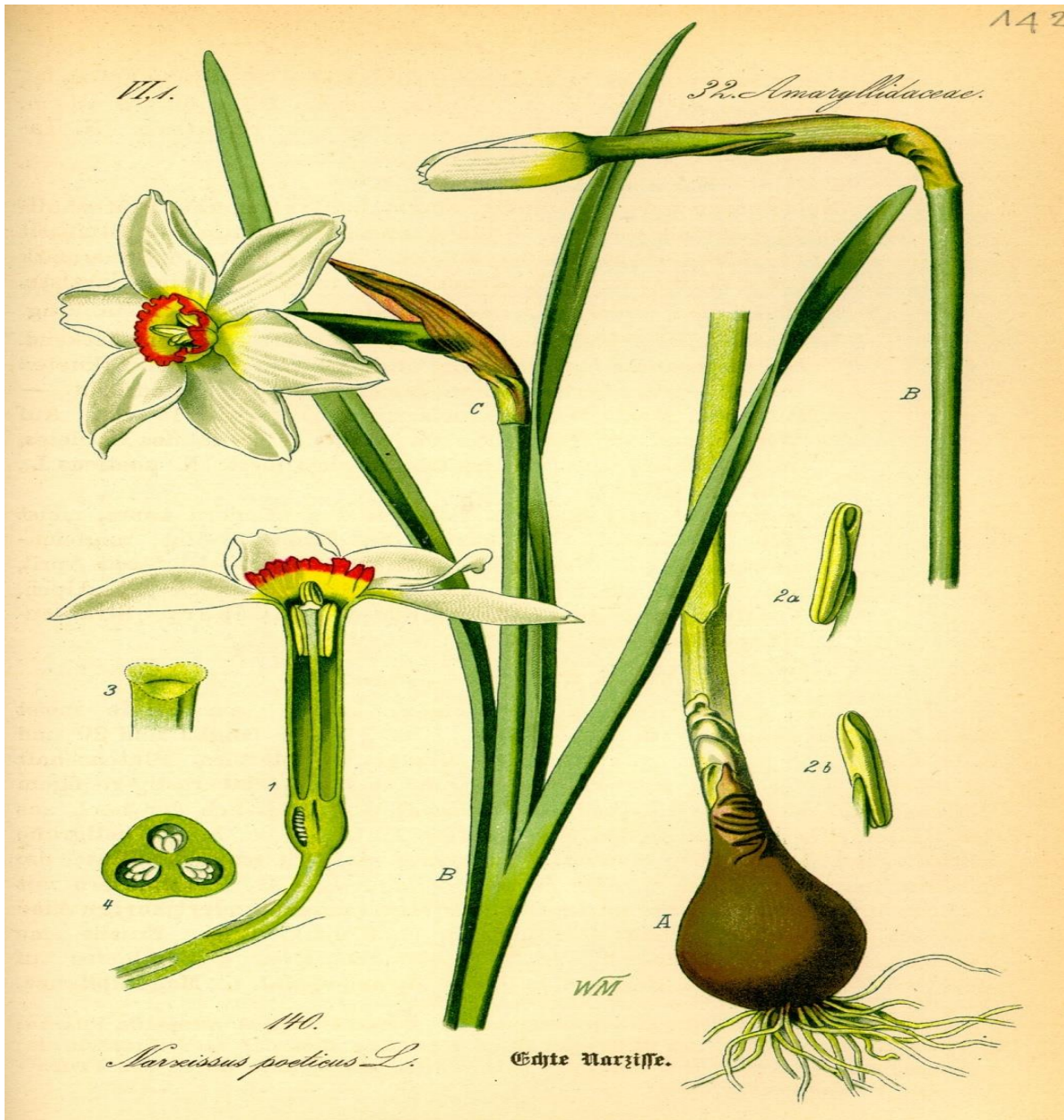

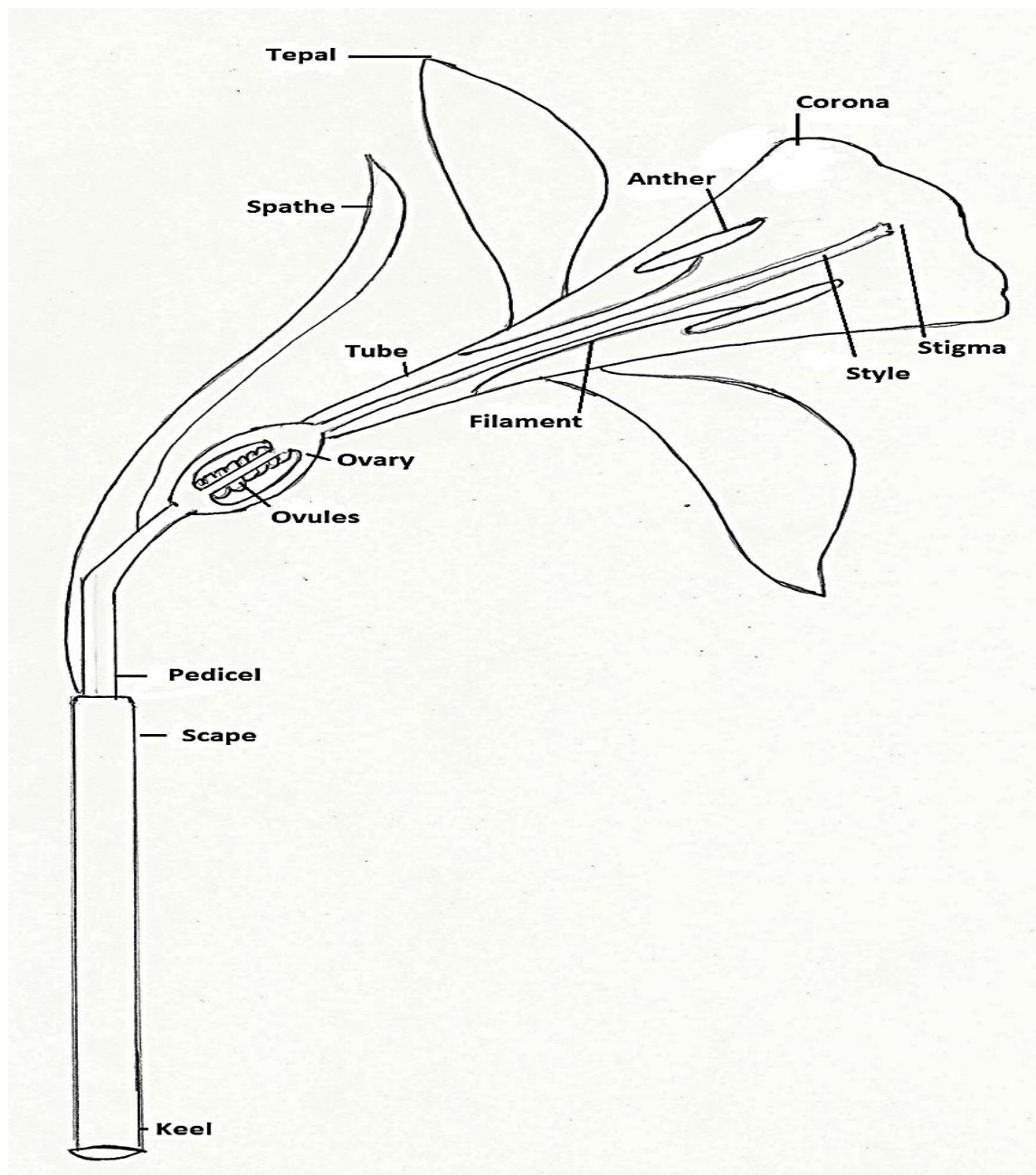
The perianth petaloid.

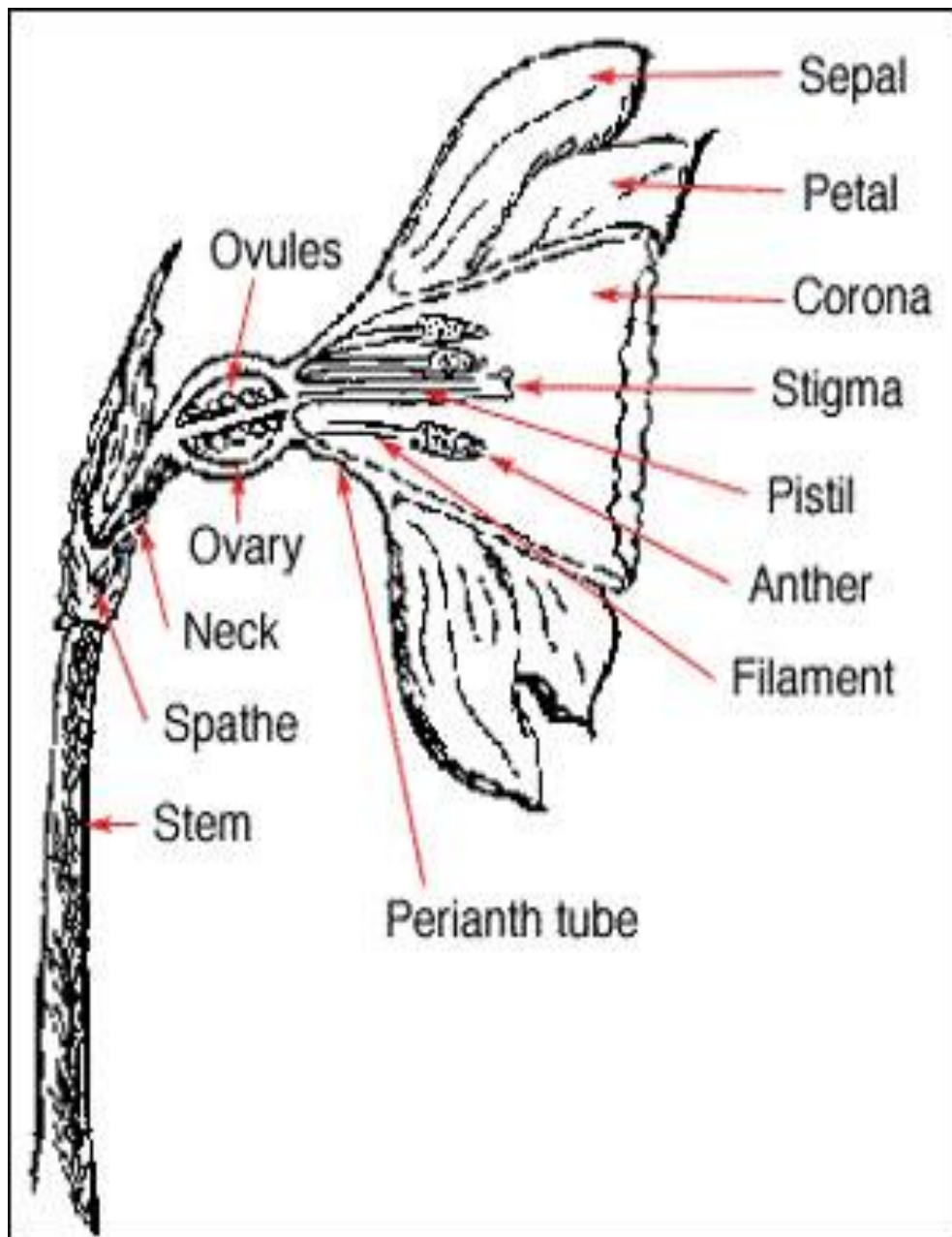
Flowers with corona

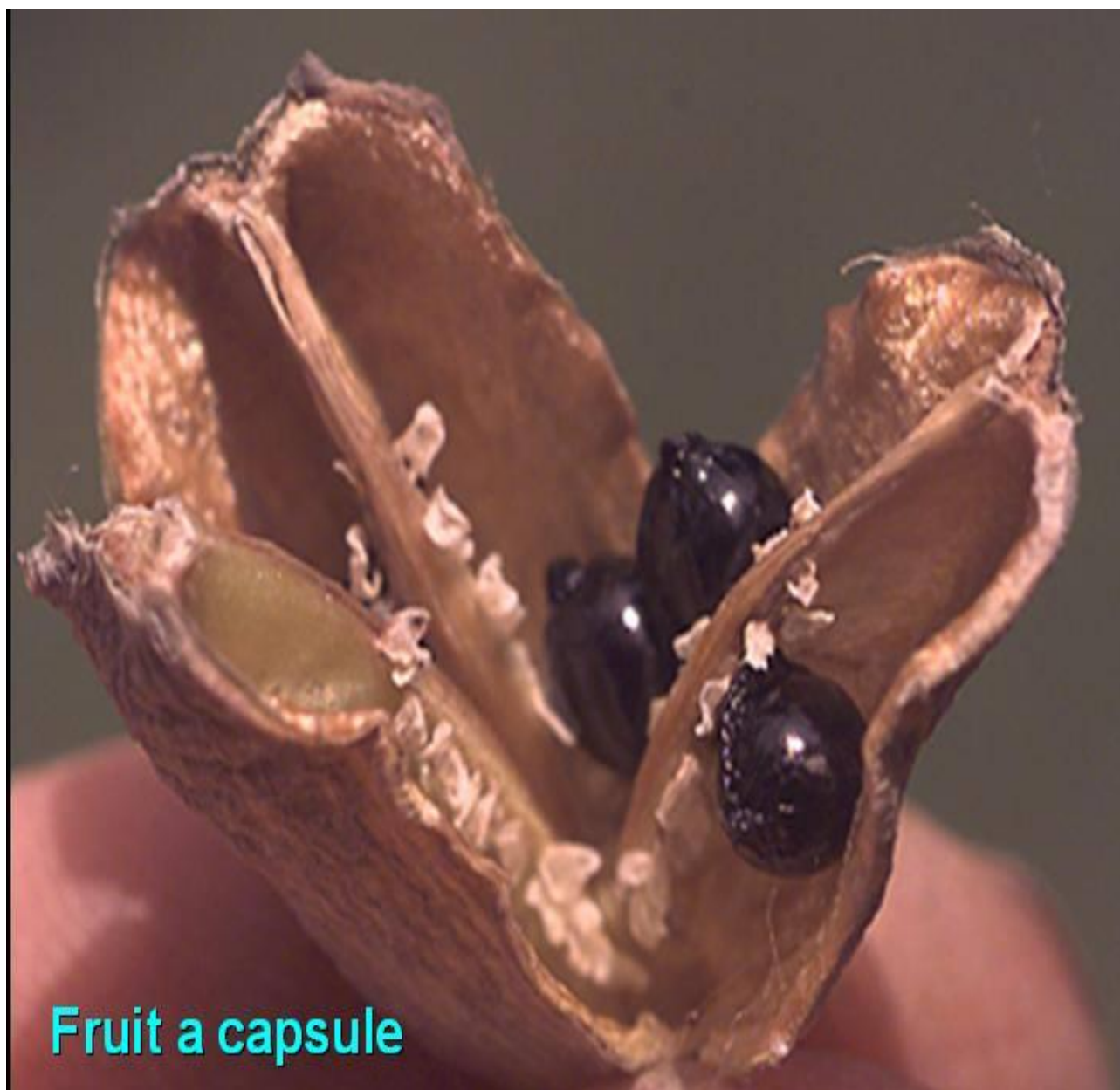

فرزانه فروهر فر-از ماینگاه سیستماتیک گیاهی

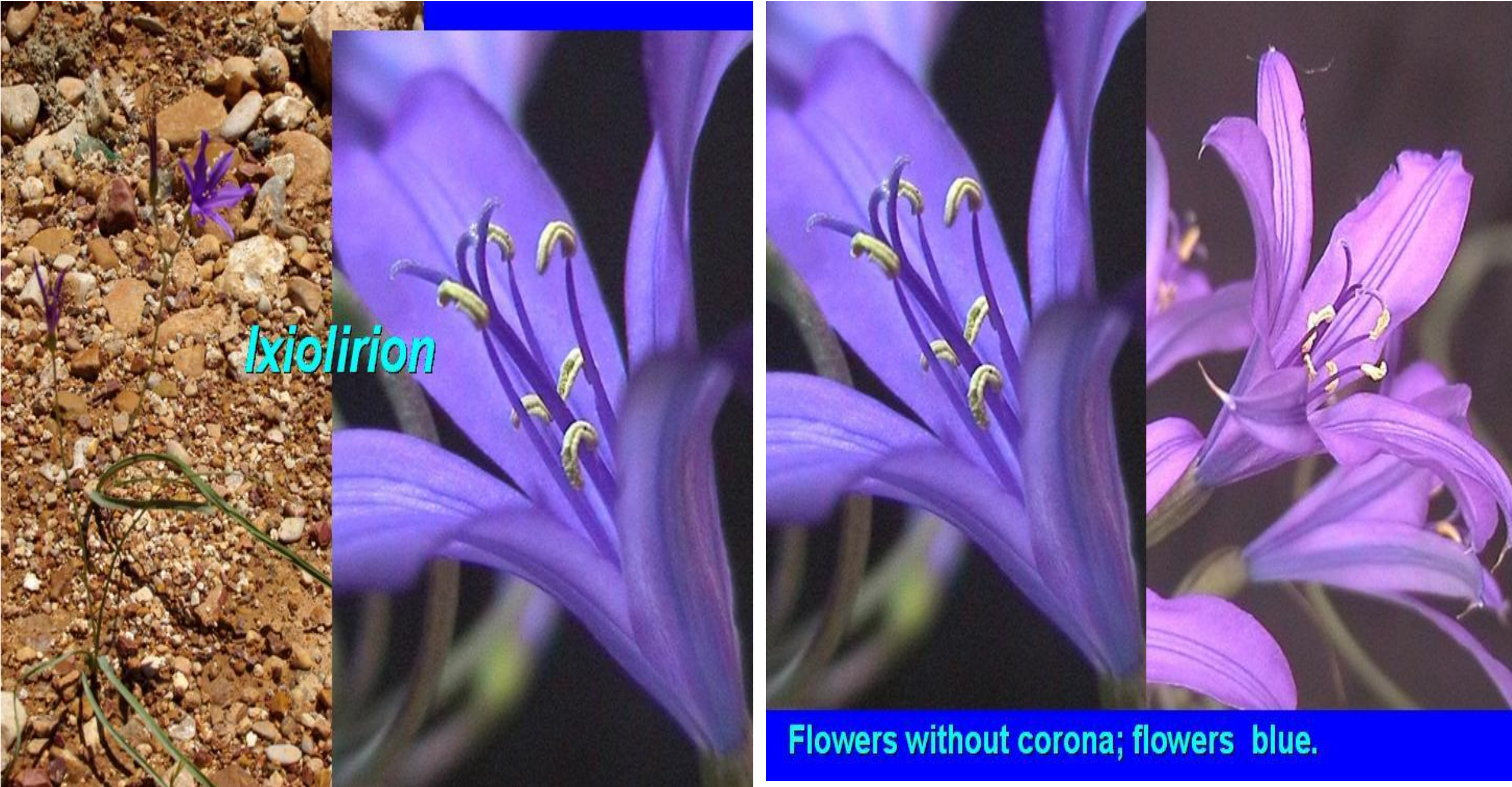

Fruit a capsule

IXIOLIRION

خیارک

Ixiolirion

Flowers without corona; flowers blue.

فرزانه فروهر فر-آزمایشگاه سیستماتیک گیاهی

ALLIUM

پیاز

Allium cepa

فرزانه فروهر فر-آزمایشگاه سیستماتیک گیاهی

فرزانه فروهر فر-آزمایشگاه سیستماتیک گیاهی

Allium sativum

Allium hirtifolium

Allium porrum

